

BUITEN

24^E JAARGANG N^O. 32

ZATERDAG 9 AUGUSTUS 1930

Scheffers
Foto R. H. Herwig

KASTEEL HEESWIJK BIJ BERLICUM

Redactrice: RO VAN OVEN

INHOUD:

HET ZEGEL VAN CONFUCIUS, DOOR MAX SURIENT (7)	BLZ. 374
LANGS DE BRABANTSCHEN AA (GEÏLL.), DOOR RO VAN OVEN	BLZ. 373, 376—380
DE BOTERGODEN VAN CHONI, DOOR C. V. D. H.	BLZ. 378
KAIROUAN, 'T NOORD-AFRIKAANSCH MEKKA (GEÏLL.), DOOR J. F. BAER V. HEMMERSWEIL	BLZ. 378—381
GREIFSWALD IN POMMEREN (GEÏLL.), DOOR E. JAN STOFFELS	BLZ. 380—382
CACTUS EPIPHYLLUM (GEÏLL.), DOOR R. VAN OOSTEN-MÖSSINGER	BLZ. 382—383
ONTVANGEN UITGAVEN	BLZ. 382
DE DOOLHOF DER DWAASHEID, DOOR RALPH SPRINGER (38)	BLZ. 383
DOOR DE MAND VALLEN, DOOR MR. C. BAKE	BLZ. 384
ZOMERDAG IN DE POLDERS (GEDICHT), DOOR P. ENKELING	BLZ. 384
HALL IN HET RAADHUIS TE AMSTERDAM (ILL.)	BLZ. 384

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Men gelieve alles wat de Redactie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Redactrice Mw. Ro van Oven, Emmastr. 15, Amsterdam, stukken voor de Administratie aan de Uitgevers N.V. Scheltema & Holkema's Boekhandel en Uitgevers-Mij., Rokin 74—76, Amsterdam, Met de toevoeging: „Voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht, ook achter op de foto's.

Nieuw verschenen nummers 25 ets., oudere 50 ets.

Het zegel van Confucius

7) DOOR MAX SURIENT

IK zal uw tijd niet in beslag nemen met een beschrijving van mijne gevoelens op dat moment. Guilfoyle was er de man niet naar om blindelings te gelooven „wat men hem vertelde en zelfs zonder zijn verzekering, zou ik er niet aan getwijfeld hebben of dit zonderlinge Chineesche wisselkind was mijn zoon, want hij droeg de onmiskenbare trekken der Macphersons. Guilfoyle maakte geen geheim van zijn nasporingen; dadelijk nadat hij mijn verhaal had aangehoord, was hij regelrecht naar de Chineesche legatie gegaan. Volgens de gewoonte der diplomaten — hetzij blank of geel — hadden zij meer vragen gesteld dan beantwoord, tot zij er van overtuigd waren, dat de edelman namens wien hij optrad, diezelfde Dick Macpherson was, die vijftien jaar geleden in China verbleef. Daarna vertelden zij hem, dat het Chineesche gouvernement sinds de Lang Tun tragedie vijftien jaren lang vergeefsche pogingen had gedaan om mij op te sporen, kwamen toen met dit jongmensch voor den dag en zeiden dat zij vertrouwden dat ik mij nu even toeschietelijk zou betoonen.”

„En dat”, vervolgde Guilfoyle „nam ik op mij namens u te beloven en ik zou u ernstig aanraden nogmaals grondig uw geheugen te raadplegen omtrent alles wat is voorgevallen tijdens uw verblijf in China en wat ge mij niet hebt toevertrouwd. De jongen is slechts een bewijs van goede trouw, mylord en ik ben ervan overtuigd, dat er meerdere beloningen zullen volgen, als gij aan hun verzoek voldoet”.

„Stap voor stap en dag op dag vervolgden wij samen al wat ik mij kon herinneren van den dag, dat ik in Hongkong landde tot dien waarop ik de grens van Indië bereikte. Het menschelijk geheugen is feilbaar, maar voor zoover ik het

mij kon herinneren sloegen wij geen enkele kleinigheid over en er is slechts één periode, die mij ontgaan is — dat zijn de paar dagen, die onmiddellijk aan de Lang Tun moorden voorafgingen. Ik herinner mij, dat ik Hongkong in gezelschap van Jenkinson verliet en per boot naar Canton reisde. Van daaruit trokken wij gedurende twee dagen het binnenland in en dan volgt een leegte, tot ik mij dien vreeselijken nacht in Lang Tun bevond.

Guilfoyle was overtuigd van mijn oprechtheid en hij bracht die overtuiging over bij de Chineesche legatie met mijn instructies om te verklaren, dat ik mij bij voorbaat bereid verklaarde alles te doen wat in mijn vermogen stond; maar zij waren niet bereid hun eischen te formuleeren en gaven te kennen, dat ik precies wist wat men van mij verlangde. Evenmin waren zij bereid iets los te laten, wat eenig licht had kunnen werpen op het lot mijner vrouw. Mijn jongen was evenmin in staat mij in te lichten; hij herinnerde zich niets van zijn moeder — van zijn prilste jeugd had hij alleen Chineezers gekend. Hij was uitmuntend opgevoed; zoo had men hem onder anderen de beginselen der Engelsche taal uitstekend geleerd.

Ik plaatste den jongen op een der groote openbare scholen in Engeland. Hij bleef daar een jaar en ik geloof dat het schoolhoofd blij was toen ik hem er af nam om mee hierheen te gaan. Hij zei me ronduit, dat hij geen vat op hem kon krijgen, zooals op de Engelsche jongens. Hij had geen bepaalde klachten, maar hij begreep den jongen niet. Guilfoyle en ik stonden voor dezelfde moeilijkheid; niets scheen zijn genegenheid, zijn trots of zijn eerezucht te kunnen opwekken. Hij nam alles als vanzelfsprekend aan en de eenige keer, dat hij werkelijk belangstelling toonde, was, toen ik besloot naar China te gaan — een beslissing waartoe ik gekomen was toen de legatie Guilfoyle mededeelde, dat verdere besprekingen overbodig waren en dat wellicht een persoonlijk bezoek aan China een geheugen kon oprissschen, dat mij blijkbaar in den steek liet.

Let wel op, mijne heeren, dat die lui van de Chineesche legatie nooit uiting gaven aan iets waar wij houvast aan hadden; maar toen wij alles overpeinsden, kwamen Guilfoyle en ik tot dezelfde conclusie. De jongen was mij gebracht als bewijs, dat mijn vrouw de slachtingen van Lang Tun overleefd had, want hij is zoowat vijf maanden later geboren. Zij dorsten niet erkennen, dat zij nog in leven was, want dat zou de gebruikelijke vlootdemonstratie hebben uitgelokt en geleid hebben tot vernederende verontschuldgingen en een reusachtige schadeloosstelling in land of goud. Maar het feit, dat zij vrijwillig den jongen aan het licht hadden gebracht, was voldoende aanduiding, dat ze een, naar hun meening, nog waardevoller pand in hun bezit hadden. Al onze besprekingen hebben geen resultaat opgeleverd, omdat ze mij wantrouwden; zij weigerden mij te gelooven als ik zei, dat ik niet wist wat men van mij verlangde.

Winton, ik ben minder achterdochtig dan jij. Ik weet, dat van al de mannen, die vijftien jaar geleden met ons op de China hierheen voeren, jij de eenige was dien mijn vrouw vertrouwde en hoogschatte. Ik weet, dat je ter wille van haar naar Lang Tun bent gegaan. Ik weet, dat na vijftien jaar van stilte, het eerste bericht, dat ik van haar ontvang, mij aanraadt op jou te vertrouwen en mij door jou te laten leiden en raden — en ik ben hier gekomen om je raad in te winnen”.

Hij zweeg plotseling en Sternberg boog zich voorover om Winton's gelaat te bestudeeren. Winton bleef doodkalm en zocht met tergende bedaardheid een sigaar uit zijn koker.

„Wat is er met Guilfoyle gebeurd?” vroeg hij; en hoewel er niets beleedigends was in de vraag zelf, zat er iets in stem en toon, dat bijna aan belediging grensde. Slechts een opglorie van Macpherson's oogen deed vermoeden, dat hij het kwalijk nam; het gezicht van den jongen bleef onbewogen, maar Sternberg merkte, dat de hand, die half in de wijde mouw verborgen was, zich tot een vuist balde. Macpherson zweeg een oogenblik; toen gaf hij met volkomen kalme stem een eenvoudig antwoord op een eenvoudige vraag.

„Hij is in Suez van het jacht afgegaan”, zei hij rustig. „Ik weet niet waarom, maar hij heeft een P. en O. boot naar Bombay genomen. Ik verwacht hem elken dag hier. Hij wou me niet zeggen waarom hij dat deed. Zie hier, Winton, ik weet, dat je mij wantrouwt; maar ik geef je mijn woord, dat ik je de volmaakte waarheid heb verteld. Waarvan verdenk je me? Wat wensch je te weten, dat ik je kan vertellen?”

Een minuut lang keken ze elkaar pal in de oogen en ten

slotte was het Winton, die zijn blik afwendde en naar de punt van zijn sigaar keek.

„Er is heel wat, dat je me zou moeten vertellen, Macpherson”, zei hij ten slotte rustig. „Ik lijk in dat opzicht op je Chineesche vrienden aan de legatie. Het valt mij moeilijk in zoo'n volstrekt geheugenverlies te gelooven; wij zullen nu die paar dagen, die aan Lang Tun voorafgingen, dezen keer maar laten rusten. Er was een tijd vóór Lang Tun — die weken, die je in Hongkong doorbracht nadat je vrouw was vertrokken om haar werkkring bij de zending te aanvaarden — die heel wat verklaring zullen eischen vóór wij elkaar kunnen vertrouwen”.

Er kwam een blik van niet-begrijpen in Macpherson's oogen.

„Ja, die weken — wat wou je daarvan weten?” vroeg hij. „De Hemel weet, dat ze mij lang genoeg hebben geduurd; ik zat op heete kolen, in afwachting van het antwoord op de brieven, die ik naar huis had gestuurd. Ik heb je verteld waarom ik daar ben gebleven”.

„Jawel; maar je hebt ons niets verteld van je herhaalde geheimzinnige verdwijningen — die uitstapjes, die je zoo stilletjes maakte zonder dat iemand in de vreemdelingenwijk er iets van wist”, antwoordde Winton en Macpherson keek hem in stomme verbazing aan.

„Waar wil je voor den duivel eigenlijk heen?” vroeg hij ongeduldig. „Ik verveelde mij dood in die miserabele club; misschien heb ik wel eens wat meer gedronken dan goed voor mij was; maar dat was toch niet zoo erg, dat —”

„Onzin!” viel Winton hem scherp in de rede. „Ik praat niet van zulke dingen, maar van de tijden, waarin je dagen achtereen uit Hongkong weg bleef, blijkbaar in schunnig gezelschap, te oordeelen naar de kennissen die je dan maakte. Ik herinner me dat die kleine, slecht-befaamde half-bloed Jenkinson er een van was. Ik kende hem; wij kenden hem allemaal. Hij was de tusschenpersoon, dien wij gebruikten om onze goederen terug te krijgen, telkens als de Chineezee een geslaagden diefstal hadden gepleegd. De politie zat hem op de hielen toen hij verdween; zij waren er achter gekomen, dat hij meer was dan alleen een opkooper — dat hij alle groote diefstallen op touw zette, die zij uitvoerden. Hij is maar een voorbeeld — en nog niet eens het ergste — want je kende heel wat grooter boeven — de rivierratten en het geboefte van de achterbuurten der Chineezestad. Dat moet je me allemaal eens uitleggen, Macpherson”.

Macpherson stond er bij als door den donder getroffen en geleidelijk verdween het masker van onaandoenlijkheid van zijn gelaat. Een bevende hand streek meermalen over zijn voorhoofd, alsof hij vergeefs trachtte iets vaags en hinderlijks weg te vegen.

„Winton, zeg me wat je bedoelt, waarvan je mij beschuldigt”, zei hij heesch. „Je spreekt in raadselen tegen me, want ik weet nergens van. Ik kan me in de verste verte niet herinneren, dat er zoo iets in Hongkong gebeurd is. Indertijd in Indië — ja, daar is het gebeurd; maar ik dacht, dat het door de zon was. Mijn kolonel dacht dat ook; hij erkende, dat hij onrechtvaardig was geweest — dat ik niet verantwoordelijk was geweest voor mijn daden”.

„Macpherson, ik geef geen snars om wat er in Indië is gebeurd”, zei Winton ruw. „Ik spreek van Hongkong en van vijftien jaar geleden en ik wil je wel één ding vertellen, dat later van je boezemvriend Jenkinson aan den dag is gekomen. Ze hebben de onomstootelijke bewijzen in handen gekregen, dat hij de plannen had beraamd voor het plunderen van de Avondale, de eenige volkomen geslaagde aanval der piraten op de stoomboot van Canton. Misschien herinner je het je wel; het is gebeurd in den tijd, dat jij in Hongkong wachtte. Al de Europeesche officieren en passagiers werden vermoord. De buit was kolossaal, maar de roovers meenden, dat hun ontgaan was waar ze eigenlijk voor gekomen waren — een geheimzinnige schat, die overgebracht werd naar —”

„Ik was daarbij!” viel Macpherson hem in de rede en zoolvel Winton als Sternberg sprongen op, meer verschrikt door den griezeligen toon in 's mans stem dan door zijn verbazingwekkende verklaring. Zijn donkere huid was plotseling grauwwerworden en zijn starende oogen, met vergrootte pupillen, keken langs hen heen zonder hen te zien. „Dat is waar; zij konden de schat niet vinden, ofschoon ze den kapitein en de officieren duivelsche martelingen lieten ondergaan om ze tot spreken te dwingen”, vervolgde hij. „Het gaf niets; de een of andere ezel had de boot in brand gestoken en ze brandde als tinder en verjoeg de overweldigers met een paar duizend pond in

goud als hun eenige belooning. Het was een armzalig resultaat voor zoo een riskante onderneming”.

Macpherson had gesproken als een automaat, als iemand, die niet weet wat hij doet. Sternberg vond het heel interessant, maar hij had het onaangename gevoel van iemand, die iets af luistert, dat niet voor hem bestemd is. Winton had echter zulke gewetensbezwaren niet. Zijn gezicht werd streng, terwijl Macpherson sprak en toen deze zijn verhaal beëindigd had, spoorde hij hem dadelijk tot verdere onthullingen aan.

„Ja, het was een pover resultaat en een dat leidde tot een andere poging korten tijd daarna”, zei hij. „Je zult ze je misschien herinneren, Macpherson, ofschoon het niet zooveel beroering teweegbracht in Hongkong, omdat er geen vreemdeling aan ten offer viel. Het was de aanval op de Shun Fen Karavaan, die slechts mislukte door de tijdige aankomst van het militair escorte van den vice-koning. De lui, die gevangen werden genomen, erkenden, dat zij dezelfde roovers waren, die de Avondale hadden geplunderd. Er deden daarover zonderlinge geruchten de ronde; misschien heb je er iets van gehoord?”

„Geruchten! Waarom zou ik luisteren naar geruchten?” antwoordde Macpherson met dezelfde vreemde stem. „Het waren dezelfde —” Met de lenige gratie van een panter sprong de jongen naar voren en legde een hand op Macpherson's schouder, de andere zachtjes op zijn lippen. De onderbreking deed in meer dan een opzicht zijn uitwerking; het brak iedere bekentenis, die zijn vader kon hebben gedaan, af en wekte dezen tegelijkertijd uit dien vreemdsoortigen trance-toestand, waarin hij was geraakt. Hij onttrok zich aan den jongen en keek verward om zich heen, maar het was de jongen, die sprak.

„Heeren, mijn vader is niet wèl”, zei hij rustig. „U kunt dat zelf constateeren en het zou niet eerlijk zijn —”

„Wat leuter je toch, Dick?” viel Macpherson hem knorrig in de rede, nu weer met zijn gewone stem, maar toch nog met vreemden blik. „Winton, je hebt allerlei dwaze beschuldigingen tegen mij geuit, omtrent mijn gedrag in Hongkong; laten wij daar een eind aan maken. Zou je mij nu eens precies willen vertellen waar je me van verdenkt?”

Winton wenkte den jongen opzij te gaan. „Ik heb geen beschuldigingen geuit”, zei hij ernstig. „Ik heb je om opheldering verzocht, omdat ik meende daar recht op te hebben. Ik heb alles, behalve de getuigenis mijner eigen zinnen, gewantrouwd sinds de eerste ontdekking, die ik vanavond deed — dat je vertrouwdste bediende, je comprador, Wong Tom, dezelfde is, die vijftien jaar geleden het feitelijke hoofd was der plundersaars van Lang Tun!”

Macpherson, die zijn zelfbeheersching geheel herkregen had, toonde niet de minste verbazing.

„Als waar is, wat ik gehoord heb”, zei hij rustig. „heb je in dat geval weinig reden om kwaad op hem te zijn. Naar mijn weten heb je het aan hem te danken, dat je leven gespaard is gebleven”.

„Wist je het, toen je hem in dienst nam”, riep Winton uit. Macpherson knikte toestemmend. „Ik zou hem hebben aangenomen als hij horens, een staart en bokspooten had gehad. Hij heeft de allerbeste aanbevelingen, Winton; daar zul je niets tegen kunnen inbrengen. Hij trad mij tegemoet, toen mijn jacht in Hongkong landde. Hij was het, die mij Josefine's brief bracht. Daarin verzoekt zij mij twee menschen onvoorwaardelijk te vertrouwen: jou en den bringer van den brief, dien jij kent als mijn comprador, Wong Tom”.

„Heb je dien brief bij je?” vroeg Winton.

„Jawel”.

„Dan zou ik dien wel eens willen zien”.

Macpherson deed een stap achteruit, toen Winton zijn hand uitstak en keek hem uitdagend aan.

„Noch jij, Winton — noch iemand anders mag dien lezen zoo lang ik leef”, zei hij.

Een oogenblik keek Winton in de donkere oogen, die hem vol bleven aankijken, toen haalde hij de schouders op en wendde zich af.

„Ik geloof, dat wij maar terug moesten gaan naar de club, Sternberg”, zei hij. „De lui zullen inmiddels wel zijn teruggekomen”.

Macpherson liep op hem toe, vóór Sternberg kon antwoorden.

„Wat beteekent dat, Winton?” vroeg hij scherp. „Ik voel er niets voor mijn geschiedenis op de club te laten bekletsen”.

(Wordt vervolgd)

Foto R. H. Herwig

DE AA... HOE HEERLIJK LICHT EN BLIJ GLANZEND IN DE ZOMERZON TINTELT DAAR DE AA...

LANGS DE BRABANTSCH E AA

ALS mijn herinnering teruggaat naar de streek ten Zuiden van 's Hertogenbosch, dan doemen in de verte de schaduwen op, zwaar en duister, der Brabantsche boerderijen, die nog een vleug middeleeuwen bewaard hebben onder hun ernstige, rieten daken. De middeleeuwen, zooals we die in onze kinderjaren zoo grif en zoo gaarne verbinden met lijfeigenen en hooge heeren, de middeleeuwen, die ons, met de zelfverzekerdheid van den 19en eeuw, werden voorgesteld als de belichaming van bekrompenheid en duisterheid van den geest. Duister, zwart en somber, gelijk de hofsteden ten Z. van Den Bosch, die tóch, in weerwil der herinnering, veel meer in zich bergen, dan die somberheid alleen. Want ze belichamen tevens de onverwrikbare rust van deze streken, waar kleine riviertjes zorgen voor een verlevendiging van het landschap, die we hier, behept als we zijn met de voorstelling van een somber Brabant, nauwelijks zouden verwachten. En ach, hoe heerlijk licht en blijglanzend in de zomerzon tintelt daar de Aa, het rivierke, bezoomd met wilgen en hooge loofboomen, waarvan de rust ternauwernood gestoord wordt door den riemslag van een zeldzamen roeier, traag voortgaande langs weiden, waar goed-Hollandsch rundvee voor vaderlandsche stoffage zorgt. ☞ Moeizamer nog gaat zijn vaart, als de boot zich een weg moet banen door dotters en ganzebloemen, als riet en waterlelies den weg dreigen te versperren. Dan weder ligt blank glanzend het water open, waarin boersche knotwilgen hun ranker spiegelbeeld weerkaatsen. En zacht geuren de linden, beladen met bloesem, zoet kruidend de lucht met balsemieken geur. Rondom de stilte, wijd, doorzichtig, ongeschonden door het rumoer, dat davert in de nabijheid der groote steden. Nauwelijks onderbroken wordt de stilte, als de rustige roeier Berlicum nadert, waar het oude kerkje, eenmaal den heiligen Petrus gewijd, omringd door graven als een eeuwig memento mori, het middelpunt van de dorpsche behuizingen is. Daar in de kerk

vloede alle geestelijk leven samen, in de onmiddellijke nabijheid stond eenmaal het kasteel te Berlicum, wereldlijker centrum. In den aanvang der 19de eeuw werd dit adellijk huis echter gesloopt en thans moet de roeier, wiens vaart we volgen, verder stroomopwaarts om de symbolen van middeleeuwsche ridderschap wezenlijk te aanschouwen. Want ginds rijzen de torens van kasteel Heeswijk, even talrijk, even onwezenlijk als de torens van Doornroosje's slot. Haast zouden we verwachten, een stoet geharnaste ruiters ons tegemoet te zien komen, dreunend en daverend over den steenen kasteelbrug, die diepe grachten overspant. Want alles werd hersteld als in de dagen, dat dit zeer oude kasteel een onneembare vesting was. Reeds in 1100 zou het zijn gesticht, wel verviel het later tot ruïne, maar het loonde toch in 1629, toen Frederik Hendrik optrok om 's Hertogenbosch te belegeren, nog de moeite er een bezetting achter te laten. Oorspronkelijk behoorde deze ridderlijke behuizing aan de Hertogen van Brabant, later aan de Graven van Oost-Friesland. Dan was het langen tijd in bezit van Cornelis Speelman, Gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indië, wiens nakomelingen tot den aanvang der 19de eeuw het in eigendom hebben gehad. Steeds meer verviel het kasteel, totdat eindelijk in 1833 de oud-gouverneur van Brabant, Baron van den Bogaerde van ter Brugge, 't kocht en 't geheel liet restaureeren, zoo, dat 't werd tot de woning, waarvan de afbeeldingen zulk een kostelijk getuigenis afleggen. Dezelfde eigenaar zorgde voor een interieur, in harmonie met de riddelijkheid van het uiterlijk. Alles wat tot den inventaris van een adellijke behuizing behoort, werd door hem bijeengebracht. Zijn zoons veralles werd geveild in openbare verkoop. En het kasteel ledig achterbleef. ☞ Maar toch... de droom is er nog, de droom van het stadje, het rivierke, de heerlijkheid. Onwezenlijk en toch werkelijkheid.

RO VAN OVEN

Foto C. J. Steenbergh

KASTEEL HEESWIJK. FRONT

De boter-goden van Choni

IEDER jaar wordt op den 15den dag van de Eerste Maan in het Lama-klooster van Choni het Boterfeest gevierd. Reeds dagen tevoren stroomden duizenden Thibetanen en Chineezers naar dit vrijwel onbekende oord in den Noord-Westelijken uithoek van China. Enorme hoeveelheden yak-boter worden door Levende Boeddha's en andere beschermers aan het klooster geschonken, want voor een enkel feest is circa 1300 pond boter noodig. Meer dan een maand arbeiden een tiental monniken aan de vorming hunner Thibetaansche godenbeelden en scheppen het wonderlijk exquisite beeldhouwwerk, dat na voleindiging helaas gedoemd is slechts enkele uren te blijven voortbestaan. Een harde tijd voor deze Lama-kunstenaars, daar de werkzaamheden in een onverwarmde open ruimte bij de poolnacht-koude van Noord-China plaats hebben en bij het modelleren der boter de vingers voortdurend moeten worden natgehouden. Ieder beeld stelt een Thibetaansche godheid voor, afstekend tegen een fantastisch bewerkten en grillig gevormden achtergrond, het geheel een bonte mengeling van verschillende kleuren.

Velen dezer Lama's zijn ware kunstenaars in hun vak en weten uit de harde yak-boter meesterwerken van kleur en vorm te scheppen. ☞ De schemering valt en de beeldwerken, bevestigd op zwartbeschilderde paneelen, worden naar buiten gebracht en aan pyramidevormige stellingen opgehangen. Tegen dat het laatste paneel is vastgemaakt, is de diepe duisternis gevallen. Honderden boterlampen worden voor de stellages ont-

stoken en werpen hun grillig wit licht op dezen wonderen kleuren-rijkdom. Geen pen kan den eersten indruk van dezen fantastischen Thibet-nacht beschrijven. Duizenden toeschouwers zijn op het binnenplein van het Klooster samengebonden, iedere duim grond is bezet. Met lange berkenroeden deelen de Lama's daverende klappen uit en trachten de woelende, wringende massa op een afstand te houden. De vorsten duiken, de achtersten nemen de rake stokslagen zonder oogknippen in ontvangst — alles hoort zoo. Moeders schreeuwen, kinderen krieschen, uit de ongewassen menigte stijgt een schrikkelijk penetrante stank omhoog. Kletterend vallen links en rechts de stokslagen — de hoofdlama's nemen hun plaats in en met de grootste moeite wordt de ruimte rondom hen vrij gehouden. ☞ Op ongeveer zes meter boven de menigte zijn een viertal draden twee aan twee over het binnenplein gespannen. Waar deze elkander kruisen rust op de draden een sierlijk tempeltje van hout en papier. De hitte van eenige boterlampen doet het papieren gebed-wiel met de inscriptie: Om Mani Padme Hum (O, juweel in de Lotus, Amen) langzaam draaien. Trompetten klinken en langs de draden glijden twee manden in den vorm van een lotusbloem en rustend op papieren vinders, nader. In elk der manden zitten wonderlijk gevormde poppen, Boeddhistische goden voorstellend. Lama-priesters trekken aan de draden, welke deze poppen de meest groteske

bewegingen doen uitvoeren en hen in doorlopende actie houden. De menigte raakt in extase — de lama's heffen hun diepe sonore gezangen aan. Tien, twaalf malen komen de manden terug, steeds andere poppen met zich voerend. Een rood-geel gestreept gordijn wordt weggeschoven — op een platform vóór de stellingen voeren eenige kleine in het rood gekleede lama's enkele dansen uit. Weer glijden de lotus-manden aan en vóór vier uur in den nacht worden de lampen gedoofd en de goden-beelden weggedragen. Het boterfeest van Choni is voor dit jaar afgelopen.

C. v. D. H.

Kairouan, 't Noord-Afrikaansche Mekka

(Vervolg)

DOOR een der vele deuren betreden we het heiligdom, dat ons even doet herinneren aan dat van de Mezquita te Córdoba. Ook hier een woud van honderden zuilen, de meeste verschillend van kleur en ook weer allen afkomstig uit antieke ruïnen. Heel mooi is de Mih-rab, de gebedsruimte, waarvan de muren met reliefwerk van

arabesken, rozetten, gouden letterteekens en geometrische figuren bedekt zijn. Van de zoldering hangen aan vergulde kettingen fraai gesmede lusters met honderden vetpotjes. ☞ In het geheimzinnig halfduister waren de gestalten der Geloovigen als witte schimmen rond. Sommigen zitten, de beenen over elkaar gekruist, tegen een der rood- of blauw marmeren zuilen, anderen verrichten de voorgeschreven afwaschingen voor

Foto R. H. Herwig

DE AA... ALS RIET EN WATERLELIES DEN WEG DREIGEN TE VERSPERREN...

het gebed, of zijn reeds het gebed begonnen, dat uit der tien verschillende verrichtingen bestaat. Sommigen zijn nog bij het begin en staan nog rechtop, terwijl ze de geopende Allah il Allah! Allah is groot! Anderen liggen reeds op de knieën, buigen voorover en beroeren met het hoofd den heiligen grond. ☞ Mooi is het panorama van den torentrans der Groote Moskee. Onder ons ligt de witte stad met haar talrijke moskeeën. Allereerst de Moskee der Sa-talrijke koepels een Oostersche stad op zichzelf vormt. De Moskee dankt haar naam aan een Marabout, Mohammed het beroep van smid uitoefende, getuige het gigantisch smeedphaag staan opgesteld. Dan ontdekken we de moskee der Drie Poorten, wel een der oudste van Kairouan, de gevel met haar Kofische inscripties en bloemdecoratie dateert uit de 9de eeuw. En over de stad heen zien we neer op de dorre woestijnvlakte, waar vrijwel geen boom groeit en geen woning die even buiten de stad ligt. Ze is zoo genoemd naar een der discipelen van Mohammed, die steeds drie baardharen van den profet als reliquie bij zich droeg. Heel prachtig is het interieur, waarvan de wandversieringen ook weer doen den-

ken aan de Moorsche paleizen van Sevilla en Granada en eigenlijk een copie van deze laatste zijn. Ook hier weer een hof met zuilengalerijen, waarvan de wanden met arabesken, rozetten enz. bedekt zijn en de benedenwanden met prachtige gekleurde aardewerktegels, de z.g. azulejos. Bizarer fraai is de vierkante minaret, die met groene, blauwe en gouden tegels versierd is. ☞ Onze gouden mentor, die zich in verschillende functies aan ons ontpopt, nu eens optreedt als agent van een of andere tapijtfabriek of bazar, dan weer als docent en kenner van schoone kunsten, heeft ons een onaanzienlijke primitieve moskee binnengelokt. Na een offer van eenige luttele franken aan een soort poort onderdoor en bevinden ons in een spelonkachtige ruimte. Snerpente tonen van een dwarsfluit dringen tot ons door, begeleid door het eentonig gedreun van een Arabische trom. In het midden der moskee verdringen zich inlanders in een

kring. De kring opent zich voor ons, want wij Roumis, dat blijkt later, hebben ook voor de andere toeschouwers betaald en daarom krijgen we eereplaatsen vlak vooraan. Nu eerst fluistert onze gids ons als verrassing in, dat we ons in de moskee van Aïssaoua bevinden en een dienst zeer fanatieke derwischen bij zullen wonen. De dienst moet juist beginnen. In een lange rij naast elkaar wachten de derwischen in hun armoedige plunje. Ze staan beweegloos als uit brons gegoten standbeelden. De armen hangen slap langs de lichamen. De oogen staren strak zonder leven, zonder uitdrukking den kant naar Mekka uit. Het is, of hun lichamen door het ascetisme versteend zijn. De muziek zet in. Alsof de magische tonen der dwarsfluit hen wekken komt er beweging in de verstarde lichamen. De spieren ontspannen zich, de armen bewegen schokkend, de strakstarende oogen worden weer levend. Het is, of de derwischen uit een diepen slaap ontwaken. Ze staan nu slaap in arm. Op de rhythmische tonen der muziek buigen allen tegelijk hun lichamen voorover, om even later de bovenlijven met een ruk weer achterover te werpen. Nu eens deinen de lichamen naar rechts, dan naar links. Steeds houden ze elkaar gearmd. Het muziektempo versnelt, de snerpente fluittonen zwellen aan, het eentonig gedeun van den tam-tam overstemd alles. De bewegingen der dansers worden al sneller en sneller, maar behouden hun regelmaat. Voorover, achterover, zijwaarts deinen de lichamen. De lange haren fladderen om de hoofden, raken soms bij het vooroverbuigen den grond. De oogen staren als waanzinnig. In hun begeestering stooten ze rauwe kreten uit. Plotseling rukt een der derwischen zich uit de rij der dansenden los en springt naar voren. Als een dolle draait hij in het rond en vliegt bijna op de omstanders af. De priesters en zijn helpers grijpen hem vast en weten hem

Foto R. H. Herwig

DE AA... ZACHT GEUREN DE LINDEN...

in zoover te kalmeeren, dat hij nog slechts op één plek staat te dansen. De priester houdt hem eenige glasscherven voor, die hij uitgehongerd grijpt, gretig in den mond steekt en haastig kauwt. Een stekelig cactusblad volgt. Daarna laat hij een schorpioen over het ontbloote bovenlijf loopen, maar de steek van het anders giftige dier mist op hem zijn uitwerking. Na al deze beproevingen — de ritus van deze derwischensekte schrijft die martelingen nu eenmaal voor, springt een andere bezetene uit de groep der dansers naar voren. Nog wilder dan de eerste draait hij in het rond, terwijl het schuim hem op de lippen komt. Even later zakt hij uitgeput in de armen van den priester. Deze laatste grijpt eenige lange rapieren en doorsteekt hem daarmee het vel van keel en oksels, zonder dat er bloed vloeit. Ook deze derwisch neemt weer zijn

Foto R. H. Herwig

DE AA... WAARIN BOERSCH KNOTWILGEN HUN RANKER SPIEGELPEELD WEERKAATSEN...

plaats tusschen de dansenden in en op hetzelfde oogenblik springt een derde bezetene naar voren. Hem worden, zonder dat hij eenige pijn voelt of besef ervan schijnt te hebben, wangen en hals met dunne scherpe priemen doorstoken. Een vierde eet gloeiende kolen. ☒ Maar we hebben er reeds genoeg van en verlaten deze moskee der gruwelen. Onze gids slooft zich uit in verontschuldgingen. Hij had ons moeten waarschuwen. O, hij had moeten beseffen, dat hij het gezicht van deze zich folteringen opleggende derwischen aan onze dames had moeten besparen. Hij is een arme zondaar en hij hoopt, dat de verbolgen Sidi's zijn impertinentie niet op zijn arme vrouw en kinderen zullen verhalen door een deel van zijn bakschisch (fooi) in te houden. Hij weet in de nabijheid een heel voornaam Moorsch koffiehuis, waar de dames uit kunnen rusten en tot zichzelf komen van de schrik, opgedaan bij deze ruwe afschrikwekkende derwischen. Een rustig koffiehuis, waar men weg kan zinken in de heerlijke zachte kussens van Oostersche divans en geurige kopjes mocca kan slurpen. en Turksche sigaretten rooken! En wanneer we eindelijk voor zijn aandrang bezwijken merken we, dat we voor de zoveelste maal zijn binnengeloodst in een „fabrique de Tapis de Kairouan” en vinden we nauwelijks met ons allen plaats in een tot Oostersch boudoiringerichte toonkamer. Waar we mannetje aan mannetje op de divans zitten, de Turksche sigaretten heel slecht zijn en de Moorsche koffie heel smakelijk. En dan komen als van ouds bedienden aandragen met heel dure tapijten en, als we niet bijten, met bonte Djerbadoken en tenslotte met snuisterijen. En onze dames mogen de „Fabrique de Tapis” bezoeken, die uit niets anders bestaat dan een Oostersche binnenhof, die geheel door hooge muren waarin tralievensters is ingesloten en waar gewoonlijk drie of meer vrouwen voor het weefgetouw zitten. Ook het personeel van deze tapijtfabriek bestaat hoogstens uit vrouw, dochters of zusters van den „directeur”, die ons zoo gul op geurige mocca en slechte Turksche sigaretten tracteert. En onze dames vertellen even later van hun bezoek aan deze fabriek-harem. Hoe eenige ongesluisde vrouwen in haar kleurige gewaden met bonte sjaals en hoofddoeken om aan 't werk waren. Hoe sommige voor den weefstoel zaten en met haar vlugge vingers de spoelen hanteerden, terwijl andere vrouwen bezig waren met het karen der wol. Conversatie konden ze met onze dames niet houden, want de inlandsche vrouwen kennen in tegenstelling met de mannen meestal geen enkel woord Fransch. Ze konden daarom niets anders doen dan haar Europeesche zusters met melancholieke afgunstige oogen aanstaren, gevangen vogels in een steenen kooi. . . .

☒ We hebben een bezoek gebracht aan de moskee van den Barbier. Op den grooten schaduwloozen weg, die Kairouan met het achterland verbindt nadert een karavaan. In een lange rij achter elkaar loopen de kameelen en ezels. Aan weerszijden van hun flanken hangen de zwaargeladen manden en zakken. Op zwarte paardjes rijden de woestijnbewoners, gehuld in hun wapperende boernoessen, de woestijndoek die met den tulband een geheel vormt, in plooiën neerhangend op den rug. Zij zijn gewapend met het lange geweer met de breede met paarlemoer en zilver ingelegde kolf en een krom zwaard. Ezel- en kameeldrijvers, vrijwel allen negers, volgen te voet en drijven met stokslagen en luid gekrijsch de viervoeters tot meer spoed aan. In de achterhoede zitten vrouwen en kinderen op kleine ezeltjes, terwijl een der kameelen een palankijn draagt, een soort van tent. Deze palankijn heeft een eigenaar-

digen puntigen vorm, aan weerszijden van de flanken van den kameel zijn n.l. een soort van draagstoelen aangebracht, die door dwarshouten aan elkaar verbonden zijn en elkaar in evenwicht houden. Over deze stoelen, waarop de vrouwen plaats nemen worden tenslotte bontgekleurde doeken gespannen, die door een tentstok, die op het zadel wordt aangebracht worden vastgehouden. Traag is de gang van deze karavaan na den langen woestijntocht. Menschen en dieren zijn als het ware bedekt onder een smoezelige stoflaag. Langs een der zijwegen van het plein van Tunis bereikt de karavaan een der vele karavanseras, die rond het cirkelvormige plein liggen en wel dra slokt een poort den stoet van vermoeide reizigers en dieren op. ☒ Op het plein van Tunis heerscht als altijd op den namiddag een overstelpende kermisachtige drukte. De Moorsche en Joodsche cafétjes rond het plein zijn tjokvol. In de spelonkachtige doorrookte interieurs met de prachtige tegelfornuizen zitten mocca slurpende inlanders te domineeren of een of ander gokspel te spelen. Anderen luieren liever buiten op de wrakke stoeltjes en wankele banken en kijken uren lang zwijgend naar het ge-

woel op het plein. Een slechte gramaphoon jammert een of andere Oostersche wijs. Kooplieden laten hun schorren roep hooren. Nu eens is het een koekebakker, die met een zwart geblakerden ijzeren bak op het hoofd waarop vettige onooglijke olieballen liggen, zijn lekkernijen vent, dan weer is het de rauwe onverstaanbare roep van een „vischboer”, die op een openluchtfornuisje visch staat te bakken; of van een pottbakker, die gehuld in een witte boernoes met een reusachtigen breedgeranden hoed op het hoofd achter het uitgestald aardewerk zit. Of een dokter, die zijn kwakzalversmiddelen vent en zijn patiënten in de open lucht behandelt, waarbij bloedzuigers een hoofdrol vervullen. ☒ Overal vormen zich groepjes. Hier worden een paar acrobaten, die stuntelige toeren uitvoeren, aangegaapt. Daar trekken een paar negerdancers de aandacht, die in potsemakers-costumes: bonte hemden met kleurige franje behangen, op het hoofd een steek met wapperende pluimen, bege-

leid door een doedelzak of fluit de meest bizarre bokkesprongen uitvoeren. Dan is het weer een slangenbezweerder, die een groote kring om zich heeft weten te verzamelen. Zoo heerscht er in den namiddag een gezellige drukte op het plein van Tunis. Maar binnen den gordel van haar blanke gekanteelde muren ligt op dit uur van den dag Kairouan met haar verlaten souks als een uitgestorven stad temidden der steppen, om eerst in de morgenuren van den volgenden dag, wanneer de souks zich weer met kooplustigen en handelaars vullen, te ontwaken!

J. F. BAER v. HEMMERSWEIL

Greifswald in Pommeren

TEGENOVER het eiland Rügen, aan de monding van den „Rijck”, ligt de oude universiteitsstad Greifswald. ☒ De geschiedenis van haar ontstaan is niet bewaard gebleven; het is evenwel zeer waarschijnlijk, dat reeds in de twaalfde of zelfs elfde eeuw een gehucht „Grijphiswaldt” heeft bestaan. De oudste kronieken, uit het begin van de dertiende eeuw, verhalen, dat de ijverig koloniserende monniken van het klooster Eldena aan de uitbreiding van de nederzetting werkten. Slavische en Deensche, maar hoofdzakelijk Duitsche kolonisten uit Westfalen, uit Mecklenburg en van den Beneden-Rijn kwamen door hun bemoeiingen

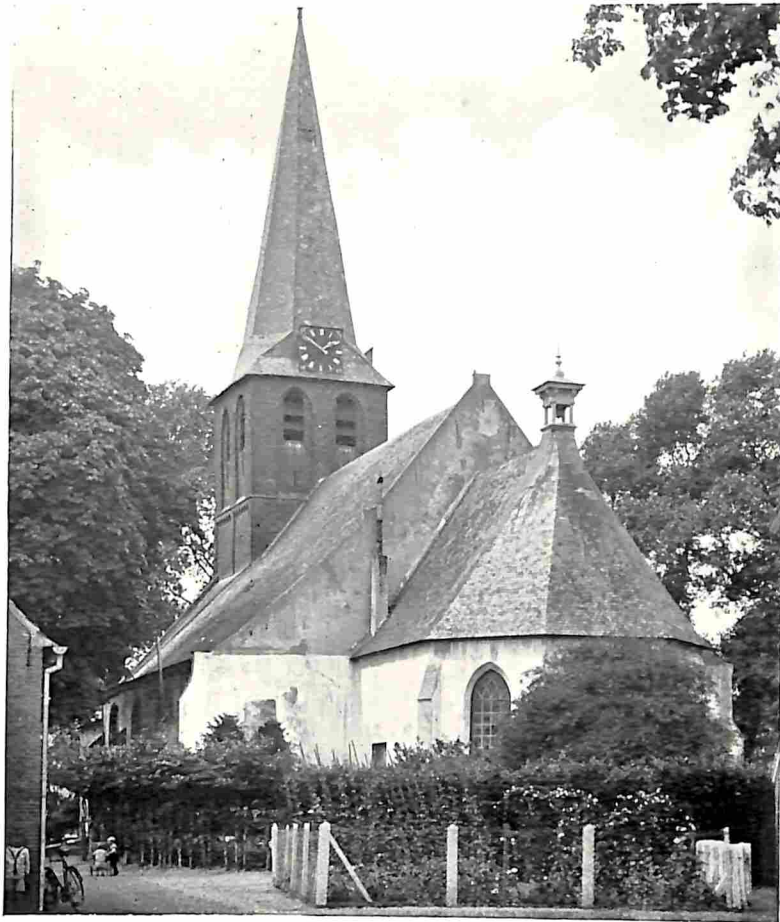

Foto R. H. Herwig

DE AA. HET OUDE KERKJE TE BERLICUM

naar het boschrijke dal bezuiden den Rijk, tegenover de zoutbronnen van het Rozendal, alwaar zij hun woonplaatsen kozen. De gunstige ligging aan de monding van de rivier, in de onmiddellijke nabijheid van de Oostzee, bevorderde de ontwikkeling van het plaatsje. ☒ In het jaar 1233 is Greifswald tot stad verheven. Johann Mikrälius schreef daarover in z'n „Sechs Bücher vom alten Pommerlande" onder andere het volgende: „Greifswald hat wol zweifelsohne lange den Nahmen gehabt, und ist an jhrem Orthe lange zuvor gestanden, ehe sie zu einer bemaarten Stadt im (1)233 Jahre unter dem Closter Eldenow geworden, zu welcher Zeit, weil die Niederländer viele dahin handelten, sie geschwinde zugenommen". ☒ Ook Kosegarten vermeldde in zijn „Pommerania": „... nachdem die Niederlender viel in dis landt handelten, und es by dem Gripswalde eine ziemlich hafeninge hette, ist die Stat bald zu grosser Gewalt und vermugen gedyen". ☒ Het zijn dus onze ondernemende voorvaderen geweest, Hollandsche zeevarende kooplieden, die Greifswald tot een havenplaats van beteekenis maakten, die het macht en vermogen verschafften, en wier handel tenslotte aanleiding was, om het stadsrechten te verleenen en het met sterke muren te omringen. ☒ De stad verwierf zich spoedig als handelsplaats een goeden naam en algemeen respect. In 1241 kreeg het klooster Eldena het privilege, om er een weekmarkt te houden. De bloei van de stad verhoogde natuurlijk het zelfbewustzijn van de burgers en leidde tot conflicten met het klooster. Er ontbrandde een hevige doch slechts korte strijd, waarin de burgers, als schier overal elders door de landheeren werden bijgestaan. De monniken waren niet tegen het ontwaken burgerdom opgewassen en de abt van het klooster Eldena moest ertoe besluiten, met hertog Wartislaus III en na diens dood met hertog Barnimb in onderhandelingen te treden. Het resultaat dier onderhandelingen was, dat de hertog de stad voor het Hooge Altaar van het klooster in leen ontving, terwijl ieder burger jaarlijks „zur erkenniss der Gerechtigkeit" aan het klooster 'n zilveren penning moest betalen. ☒ Dat gebeurde dan ook inderdaad enkele jaren, maar weldra „haben diese Münche, als ihnen in samblung solcher Pfenning viel unnützer Wort gegeben würden, in die lenge solche Pflicht fallen lassen, und die Stadt ist endlich ohne obgesagte recognition gar unter des Fürsten Gebiete gekommen". ☒ De inning van deze belasting blijkt dus zooveel tegenstand ondervonden te hebben, dat het klooster ten einde raad maar van zijn recht afzag en de stad aan den vorst overliet. — Dat was in het jaar 1249. ☒ Het volgend jaar reeds kreeg Greifswald het zoogenaamde „Lübische Recht", en geschriften uit het jaar 1278 gewagen ervan, dat de stad tot den machtigen Hansebond behoorde. ☒ Een bloeiperiode brak thans aan; het aantal inwoners nam zoo snel toe, dat naast de oude stad 'n nieuwe gebouwd moest worden. ☒ De beide stadsdeelen kregen en hebben ook tegenwoordig nog ieder hun eigen karakter. Natuurlijk is van den oorspronkelijken vorm niet alles ongeschonden bewaard gebleven; slechts overblijfselen getuigen nog van het vroegere beeld. De oude stad kenmerkt zich door de eigenaardige, zeker onder Hollandschen invloed gebouwde gevelhuizen, dikwijls met trapgevels, en steeds in formaat hooger dan breed. ☒ De nieuwe stad daarentegen vertoont het type van de zoogenaamde „Langhäuser", met breed, laag front en eenigszins overhangende daken. De karakteristieke dakkamertjes worden bij voorkeur aan de studenten verhuurd. ☒ Op het marktplein: van de oude stad staat het Raadhuis; helaas niet het oorspronkelijke, dat door een brand vernield werd. Het tegenwoordige dateert uit het jaar 1713. Het is een eenvoudig en statig

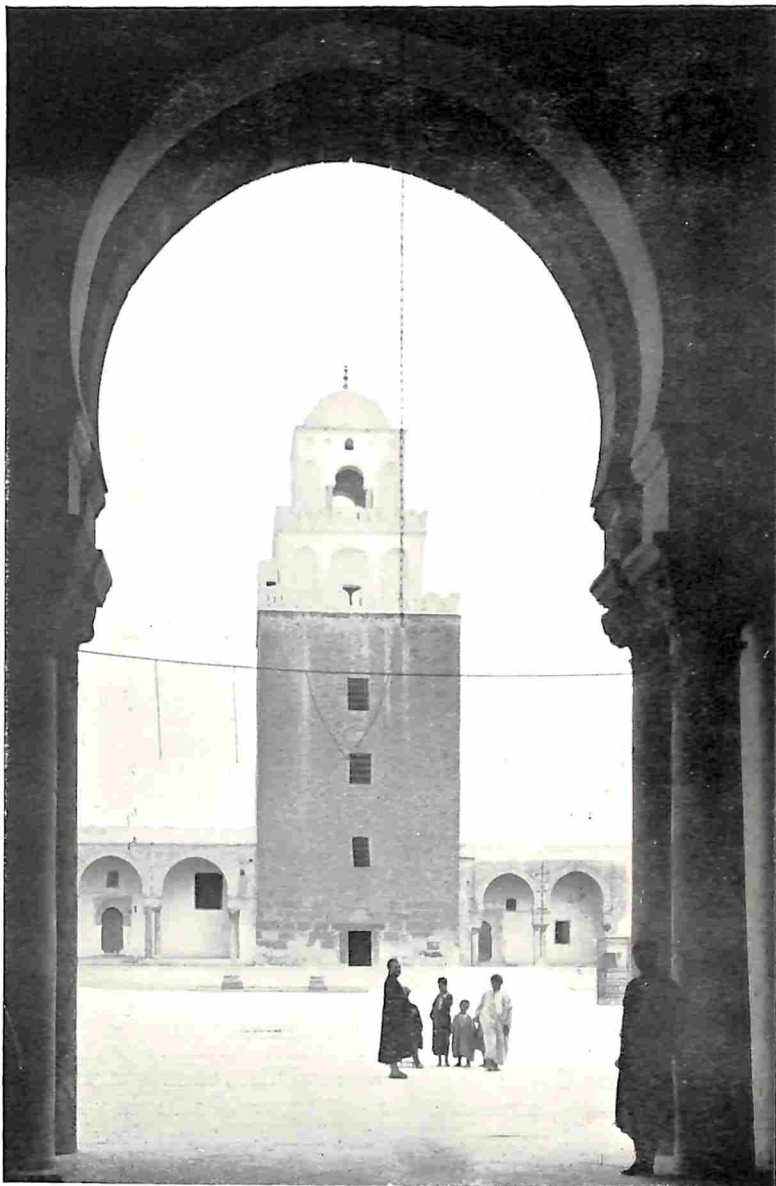

Foto Soler

MINARET DER GROOTE MOSKEE TE KAIROUAN

gevelhuis van 57 meter lengte. ☒ Aan de tegenovergestelde zijde van de markt staan twee prachtige, ja beroemde, zuiver-gothische huizen met baksteenengevels; vlak er naast prijken twee sierlijke geveltjes in renaissancestijl; zij

Foto Soler

VOORPORTAAL DER GROOTE MOSKEE TE KAIROUAN

GREIFSWALD. MARKT MET SPAARBANK „DIKKE MARIE”

toeien de Greifswaldsche spaarbank. Uit lateren tijd stammen enkele „Langhäuser” met zadelvormige daken. Wat moderne bouwmeesters er tot nu toe hebben neergezet, tracht tevergeefs het gansche effect te bederven; nog altijd maakt de markt een waardigen, middeleeuwschen indruk. ☼ Van de markt heeft men een mooi uitzicht op de beide oudste kerken, die nog herinneren aan een tijd, toen vrome burgers hun dankbaarheid voor genoten voorspoed plachten te uiten door het bouwen van kunstvolle Godshuizen. ☼ De oudste is de Mariakerk, een gothisch-baksteen gebouw met een breeden, afgestompten, als het ware in elkaar gedrongen toren. Dank zij haar merkwaardig gevormden toren heet zij in de volksmond „de dikke Marie”. ☼ De andere is de Nicolaikerk, een „Wahrzeichen” uit de dagen van het omhoogstrevende burgerdom. Zij is waarschijnlijk gebouwd ter gelegenheid van de vereeniging van de oude en de nieuwe stad, en verraadt door de uivormige spits van haar 100 meter hoogen toren, dat de bouwheer zijn kunst van Hollandsche collega’s afkeek, of wellicht zelf een Hollander was. Zij is eveneens een gothisch-baksteen gebouw. Het volk noemt haar toren: „de slanke Nicolaas”. ☼ De kerk van de nieuwe stad is de Jacobikerk, die tijdens den oorlog met den Grooten Keurvorst afbrandde en later in eenvoudigen vakwerk-stijl weer werd opgebouwd. Haar toren, in vorm overeenkomend met dien van de Mariakerk, doch lager, wordt „de kleine Jacob” genoemd. ☼ Haar tegenwoordige bekendheid heeft de stad te danken aan haar universiteit. In het jaar 1437 waren namelijk de professoren en studenten van de universiteit te Rostock, toen zij betrokken werden in een conflict tusschen den Raad en de Kerk van de stad, naar Greifswald gekomen. Zes jaar later verlieten zij hun tijdelijke standplaats tot groote teleurstelling van de Greifswaldsche burgers, die er bij hun burgemeester op aandrongen, de hoogeschool in hun stad te handhaven. De toenmalige, verdienstelijke stadsvader, burgemeester Rubenow, slaagde erin, den hertog Warteslaw IX voor zijn plan te winnen, eveneens den bisschop Henning van Kammin en de abten van de Pommersche kloosters, in ’t bijzonder die van het klooster Eldena. In October 1456 werd dan de universiteit gesticht; zij is dus één van de oudste Deutsche en de oudste der Pruisische universiteiten. ☼ De overgang van koopmansstad tot „geleerde stad” is een belangrijke fase geweest in de ontwikkeling van Greifswald. Blijkbaar heeft de stichting van de universiteit heel wat voeten in de aarde gehad, voordat zij een feit werd. Er waren namelijk nog meer mededingsters, maar een oude kroniek zegt, dat de Greifswaldsche burgers zich gunstig van inwoners van andere steden onderscheidden, zoodat hun stad den voorrang genoot. „Es ist, saget ein altes Chronicon, nicht so gar ein übermutig Volck darinnen wie in anderen Städten. Darumb ist die Universität mit gutem Bedencken dahin geleet . . .”. ☼ Maar toch schijnt die overgang met moeilijkheden te zijn gepaard gegaan. De handelsgeest, dien de Hollanders er hadden opgewekt, weerde zich tegen den geest der wetenschap en bereidde hem menige hindernis. Kosegarten schreef daaromtrent: „Die bürger seint auch mehr der kawffmanschaft und segelation zugetan wen den studiis, daromb legdet die vniversiteit nicht wenig hinderung jres gedeyes”. ☼ Intusschen is evenwel de universiteit be-

roemd, en met haar Greifswald bekend geworden. Mannen als Ulrich von Hutten en Ernst Moritz Arndt studeerden er. Tegenwoordig heeft zij een bijzondere beteekenis, doordat aan haar verbonden zijn het „Nordische Institut” en het „Institut für Finnlandkunde”. Verleden jaar telde de universiteit meer dan tweeduizend studenten. ☼ De drukke handelsstad is thans een stille landstad geworden. Maar desondanks bezit Greifswald nog een bezochte haven en drijft het nog steeds handel; het voert graan, aardappelen, suikerbieten, landbouwmachines, hout en bouwstenen uit. Ook naar Nederland wordt graan geëxporteerd. ☼ Nederlandsche toeristen, die Berlijn bezoeken, kunnen vandaar in drie uur het oude Greifswald bereiken. Het stille romantische stadje is de moeite en den tijd van een bezoek wel waard. En de „slanke Nicolaas” is een waardig symbool, dat ons vleierend herinnert aan een tijd, toen Hollands macht zelfs in het Noordduitsche land steden schiep.

E. JAN STOFFELS

CACTUS EPIPHYLLUM

WONDERLIJKE plant met je breede, platte gelede stengels, die tegelijk blad en tak zijn . . . ☼ Vlekkelig vaalgroen sta je daar het gansche jaar, onverschillig, onaandoenlijk voor regen of zonneschijn — oogenschijnlijk altijd eender. ☼ Soms groeit er een enkel nieuw geledinkje aan een van je takken — eerst heel klein en zacht en lichtgroen — dan al gauw grooter en even stug en vaal-vlekkelig als de rest van je takken-bladeren. ☼ Maar . . . opeens — in barren wintertijd — die verrassing, die je iedereen bereidt . . . ☼ . . . Kleine roze knopjes vormen zich aan de uiteinden van het laatste lid van bijna elk van je takken. Ze groeien snel, die teere bloesemknopjes en — na luttele weken sta jij, stugge, onvriendelijke cactus daar, liefelijk en rijk getooid met de schoonste, hel-roode klokbloemen, waaruit meeldraden en knopstamper lichtend neder-stralen. ☼ Wonderlijke plant, hoe wonderbaar ben je nu, met die sprookjes-schoonheid gegroeid uit je schijnbare dorheid! Als een gesloten, teruggetrokken mensch, zonder eenige bekoring, die plotseling openbloeit in heel zijn verrassenden rijkdom wanneer hij spreekt over dat eene, dat alleen bij machte is hem diep, heel diep te bewegen . . . ☼ Zoo ben jij wonderbare plant . . .

R. VAN OOSTEN—MÖSSINGER

Ontvangen uitgaven

Bij de N.V. Uitgevers-Maatschappij „Kosmos” verscheen een practisch handboek voor amateur-kweekers „Onze Vetplanten”, door G. D. Duursma, schrijver van „Onze Cactussen”. De schrijver wijst erop, dat hetgeen hij in dit laatste boek schreef over de huisvesting der cactussen en haar algemeene levens- en groeivoorwaarden, ook voor de vetplanten geldt. Immers de eerste zijn een onderdeel van de groote groep der succulenten, terwijl de laatste niet tot één bepaalde plantenfamilie behooren, maar over verschillende families verdeeld zijn.

Vele illustraties, ook in kleurendruk, verlichten dit werk.

Een tweede verbeterde druk verscheen van „Van dag tot dag in den tuin”, door J. F. Ch. Dix, hoofdredacteur van „Floralia”, gepubliceerd door de N.V. Uitgeversmaatschappij „Kosmos” te Amsterdam.

GREIFSWALD. STADHUIS MET „SLANKE NICOLAAS”

De doolhof der dwaasheid

38) DOOR RALPH SPRINGER

DRIE-EN-DERTIGSTE HOOFDSTUK

JORIS JOCHEM ALS MENSCH. GENADE GAAT BOVEN RECHT

PETER van Nuchteren zat in een grooten zetel. Aan weerszijden van hem stonden de chauffeurs en de tuinlieden, als trouwe wachters. Achter zijn zetel stond de bottelier, in die trotsche houding waar zijn beroep hem recht op gaf. Ongeveer een meter vóór ouden Peter, de handen in de zakken, met schuldbewust gelaat,

het hoofd terneer gebogen, stonden Jack en Billy, als in afwachting van het vonnis dat over hen zou worden uitgesproken. De beide meisjes hurkten neer, gezicht en handen vragend opgeheven. Miss Smith en Daisy zaten terzijde, als van smart overmand, het treurigeschouwspel aan te blikken. Joris Jochem bleef op den drempel staan en kon geen voet meer verzetten. En hij was wel tien seconden achtereen sprakeloos. „Watson!” galmde hij dan uit, „mijn gemoed is overvuld van smart, mijn hart breekt, mijn tong weigert het spraakvermogen uit te oefenen! De reine onschuld smeekt om vergiffenis voor de berouwhebbende ondeugd!” Oom Karel drong onverschillig een paar pas naar voren, doch bleef toen ook staan. De visschers van Forth, Perth en Tay groepeerden zich gedeeltelijk op schilderachtige wijze om de beide mannen heen. De anderen bleven achter hen, op trappen en in portalen, staan. „He-las!” riep Peter van Nuchteren luid, „daar is Joris Jochem reeds. Hij heeft het radio-bericht vernomen”. De meisjes richtten zich op en blikten den detec-

tive met betraande oogen, in de hoopvolglinsterende gezichtjes, aan. „Vergiffenis”, fluisterden ze innig. „Vergeef hun. Ze wisten tevoren niet dat U hen achterna zou gaan”. Joris Jochem had moeite, zijn tranen te bedwingen. „Niet mij, maar de Middellandsche Bank is de wrake”, antwoordde hij op duidelijken toon, hoewel zijn stem spijt verraadde. De stukken van overtuiging staan te Londen, aan Scotland Yard; vier koffers vol”. „Ik hou zooveel van Jack”, fluisterde Leni. „En ik van Bill”, zei Tilly. „Nú zien ze in dat ze gefoudeerd hebben”. „Maar toen wisten ze niet beter”. „De Middellandsche Bank moet oordeelen”, zei Joris Jochem na korte pauze. „Als ze met mij meegaan, moet ik ze, hoe hard me dat ook moge vallen, aan hun rechtters overleveren”. „Ja, die vijf maal honderduizend gulden moeten er uit!” riep Oom Karel nu. „We hebben er een leven van doodjachten voor achter den rug. Door honden gebeten, op water en brood gezeten, op mijn knieën door de modder gezwoegd, achter doedelzakken aangerend, op brandstapels vermoord, zand gegeten en weet ik

wat nog meer. In elk geval te véél om op te noemen. Als ik er vandaag nog eens aan moest beginnen, voor mijn portie, zou ik er feestelijk voor bedanken. En allemaal voor die twee schavuiten, die mij lieten krom sjuwen, onder hún geroofde koffers. En nou zwijg ik nog over dien stomp tegen mijn voorhoofd.” „Er moet recht worden uitgeoefend!” galmde de detective, die zich bedwongen had om Oom Karel te laten uitspreken. „Recht!” Oude Peter streelde de meisjes, die als vernietigd het gelaat verborgen, over het haar. Ze brachten zulke gekke geluiden voort, dat Joris Jochem vreesde dat zijn aanklacht haar verstand had gekrenkt. Want, als hij zelf niet onder den indruk van het tragische der situatie was geweest, zou hij beslist geloofd hebben,

dat ze lachten. „Genade”. „Genade gaat boven recht!” sprak Peter van Nuchteren luid. „Die zelve zonder zonde is, geve hun den eersten bijlslag”. Dit zeggend, wenkte hij, veelbeteekenend, naar de bijl, die de detective nog altijd dreigend omhoog hield. De beide jonge mannen richtten verontwaardigd het hoofd op, om te zien of Joris Jochem dat inderdaad durfde doen, én, om hem dat dan te beletten. De meisjes sprongen op, om haar verloofden tegen den dreigenden bijl-aanslag bij te staan. „Slechts over mijn lijk!” kreet Leni en omhelsde Jack onstuimig. „En over het mijne!” riep Tilly haar na en legde haar arm beschermend om Bill's hals. Toen geschiedde het wonder der liefde. Beide jonge mannen omarmden ieder hun meisje teeder, kustten haar voor aller oogen en traden met haar voor ouden Peter. En deze strekte zijn beide handen uit en zegende de twee paren met de woorden: „Ik wensch jullie voor nu en altijd geluk en tevredenheid. Wat de liefde verborgen heeft, zal de Middellandsche Bank niet scheiden. Het kwaad

CACTUS EPIPHYLLUM

dat gij, jonge mannen, hebt aangericht, is ruimschoots verzoend door den moed en de volharding, waarmee ge de niets ontziende achtervolging dezer detectiven hebt verduurd. Wijkt in de toekomst niet meer van den rechten weg af, zolang ik geld genoeg heb om jullie braafheid te bekostigen. „Watson!” joelde Joris Jochem, tevergeefs pogend de tranen die langs zijn wangen biggelden, met den steel van zijn bijl op te vangen, „ik ben ontroerd, ik ben diep in mijn hart bewogen. Hun liefde heeft me ontwapend.” „Laten we dan maar een stukkie gaan eten”, mopperde de oude man. „Ik had er wel een voor gevoel van, dat je anders ging smoezen, als je hen zag grienen.” „Moge mijn bijl verstompen, mijn chloroform verschrallen, mijn touwladder versplinteren, éér ik zooveel jeugd en liefde aanrande en verstere!” bezwoer de detective, hartstochtelijk. „Joris Jochem is ook een mensch!” „Dan rammelt jouw maag zeker ook zoo geducht als de mijne”, bromde Oom Karel. „Anders zou je dat niet zeggen.” De gezichten der anderen klaarden op. „Dank, duizendmaal dank voor die edele taal!” riep Peter van Nuchteren. „Daar

zullen we . . . Een luid bim-bam onderbrak hem. De kerkklok van Dundee luidde. Mistress Smith en Daisy stonden haastig op en fluisterden de meisjes iets in. „Is er brand, of is de stad door roovers aangevallen?” vroeg Joris Jochem. „Eisch mijn hulp op.” „Nee vriend”, antwoordde Peter van Nuchteren, hartelijk. „Het oogenblik der huwelijksplechtigheid is daar. Gaat ge mee?” „Of ik mééga?” weervroeg de detective met geestdrift. „Ik zal zelfs de bruiden naar het altaar geleiden. Wie anders dan ik kan haar als getuige terzijde staan? Dit noem ik het mooiste oogenblik mijns levens”. Een luid gejuich, dat dra door de visschers van Forth, Perth en Tay werd overgenomen, beloonde hem voor die edelmoedige woorden. Slechts Oom Karel bromde er ontevreden tusschen door: „Nóg een uur uitstel, voor we wat te bikken krijgen. Ik gaf mijn heele portie van het halve miljoen voor één biefstuk met aardappelen en spiegeleieren”. „Direct ernà, feestelijk huwelijksmaal in de groote zaal,” zei Peter van Nuchteren, die hem verstaan had. „Voorwaarts, naar de kerk!” kreet Joris Jochem.

TOT SLOT

Twee dagen later meldden Joris Jochem en Oom Karel zich aan bij Sidney Jefferson, den grooten chef van Scotland Yard. Beiden waren geheel nieuw in de plunje gestoken, door de goede zorgen van Peter van Nuchteren. Ook had hij hen een „voorschot” op hun premie gegeven, dat nu vroolijk in hun zakken rammelde. Hun gelaat was helderder dan het in weken was geweest en hun oogen straalden van napret en voldoening, om hetgeen hun tewachten stond. Nog slechts weinige oogenblikken immers, en de millioenen der Middellandsche Bank waren in

hun bezit. Inspecteur Bowles bracht hen in het privé-bureau, waar, op tafel, het borstbeeld van Sherlock Holmes stond. Joris Jochem maakte zijn eerbiedig saluut en stak den grootmeester van zijn beroep een sigarette in den mond. „Wel?” vroeg een zwakke stem. Wat is er van Uw verlangen?” Joris Jochem keek verbaasd op; hij herkende den chef van Scotland Yard bijna niet. De man was in korten tijd wel twintig jaar ouder geworden. Sydney Jefferson glimlachte als iemand voor wien het leven uit was. „Jefferson!” kreet Joris Jochem, „wat is er gebeurd? Waarom kijk je me zoo totaal verouderd aan?” „Ben jij werkelijk Joris Jochem?” vroeg Sydney Jefferson op zwakken toon. „Ben je het, of . . .?” Joris Jochem trok zijn bijl te voorschijn en hiew er mee op tafel. „Ja!” donderde hij. „Wie durft dat ontkennen?” „Ik bemerk het al”, zei de chef, somber. „Maar dan heb ik ook een groote fout begaan; ik heb de koffers aan een valschen Joris Jochem afgegeven. Toen je je daareven liet aanmelden, vermoedde ik het reeds. De schrik heeft me in die paar minuten twintig jaar ouder gemaakt; mijn zakspiegeltje liegt niet. „Wat vertel je nú!” brulde de detective, verontwaardigd. „Heeft iemand zich voor mij durven uitgeven? En dat heb jij niet eens doorzien? Jefferson, Jefferson, Jefferson?” „Daar gaat onze premie!” kreet Oom Karel, schamper. „Aldus voor niets den brandstapeldood gestorven”. „Hij zei dat hij vermomd was en daarom achtte ik het niet noodig jou in hém te herkennen”, bekende de chef. „Enfin, misschien heeft hij eerlijke bedoelingen en brengt hij de millioenen toch naar Amsterdam. Mogelijk is het hem alleen om de premie te doen. „Onze premie!” riep Oom Karel woedend. „Watson”, zei Joris Jochem bedroefd en legde kalmeerend zijn hand tegen Oom Karel's

schouder aan, „opmerken, samenvatten, oordeelen, gevolgtrekkingen maken en optreden. Gedane zaken nemen geen keer en hij die staat zie toe dat hij een stoel krijgt”. Sydney Jefferson begreep den kieschen wenk en wees beide mannen een zetel aan. „Maar die kletskouserij brengt me niets in mijn zak”, hield Oom Karel vol. „Moet je tante Bet eens hooren te keer gaan, als we zonder dat half miljoen thuis komen”. „Daarom ook, trouwe speurbroeder”, sprak Joris Jochem, „prijns de premie niet, voor ze in je bezit is. Den volgenden keer nemen we haar op, vóór we het onderzoek aanvangen.”

EINDE!

DOOR DE MAND VALLEN

ALS iemand, na eerst te hebben ontkend iets misdaan te hebben, ten slotte bekend heeft, zeggen wij: hij is eindelijk door de mand gevallen. Waar komt die uitdrukking vandaan? Er zijn twee uitleggingen. Volgens sommigen bewaart zij de herinnering aan eene oude straf, waarbij de veroordeelde in een mand boven het water gehangen werd; hij kreeg eten noch drinken mee, maar wel een mes, waarmee hij, als hij er genoeg van had, het touw kon doorsnijden, zoodat hij in het water plompte. (Wie hier

meer van weten wil, raadplege Alfons van Werveke, Bijdragen tot de geschiedenis en de oudheidkunde van Vlaanderen, blz. 147, of hetgeen Prof. Verdam er over geschreven heeft in de Handelingen en Mededeelingen van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde 1901—1902). Volgens de andere uitlegging hebben wij bij die spreekwijze te denken aan een oud gebruik,

hier in bestaande, dat een meisje een mand met zwakken bodem 's nachts uit het venster liet zakken om een lastigen vrijer, dien zij niet mocht lijden, daarin op te trekken. In letterlijken en ook pijnlijken zin viel dan de ongewenschte vrijer door de mand.

MR. C. BAKE

HALL IN HET RAADHUIS TE AMSTERDAM

ZOMERDAG IN DE POLDERS

Wijd liggen de weiden
en kaatsen de zon,
die weeld'rig en warm staat te stralen.
Wat wolkjes glijden —
Aan d'horizon
is een molentje rustig aan 't malen.

Dan is er een huisje,
een kerk en een brug —
Dichtbij loopen grazend de koeien
in het vochtige gras
waar heel dicht aan den plas —
kruzemunt en vergeet-me-niet bloeien.

Wijd liggen de weiden,
tot d'horizon,
als glanzende, goud-groene schalen.
Bij stroomen glijden
uit hooge zon
de weeld'rige, warme stralen.

P. ENKELING